

INTERTEXTOVÉ NAVAZOVÁNÍ V ROMÁNU F. VŠETIČKY *PŘED BRANAMI OMEGY* (OLOMOUC: VOTOBIA, 1997)

I. Navazování mezi texty románu *Před branami omegy* a Arbesova romaneta *Poslední dnové lidstva* (zážitky z roku 1848)

Jakub věděl, že nositel tohoto jména je člověk, ale z všeobecného hněvu, který z volajících lidí přímo sálal, si jej začal představovat jako velké srstnaté zvíře, jež svými dlouhými chapadly ohrožuje a ničí lidi.

(Všetička 1995: 15-16)

A jméno to vyznívalo z vřavy s tak vášnivým rozlícením, s tak neurvalou divokostí, že – kdyby muž ten byl býval nablízku, celý dav byl by se na něj vrhl, aby jej rozsápal.

„Pereat Metternich! Ať zhyne tyran!“ zahřmělo konečně z rozvášněného davu tak zřetelně a imponantně, jako by byl jediný člověk – ovšem obr obrů – vykřikl, a ohlušující vřava duněla pak dále jako bouře, když se valí z hor.

(Arbes: Poslední dnové lidstva, 1985: 35-36)

Buquoy objevil se jásajícímu lidu v otevřeném okně a za hrobového ticha oslovil napjatě naslouchající lid stručnou českou řečí, která vyzněla v drsná, ale bezpříkladně účinná památná slova: „Jeden taškář“ – slovem tím byl míněn Metternich – „už odešel; ostatní půjdou za ním!“

(Arbes: Poslední dnové lidstva, 1985: 47)

II. Navazování mezi texty románu *Před branami omegy* a Arbesova romaneta *Svatý Xaverius*

Součástí žalárního režimu byly i procházky na vězeňském dvoře, k nimž docházelo dvakrát denně. Procházky byly jednohodinové, ale blahovůlí dozorců, která byla podporována Jakobovými zlatkami, se často stávalo, že se mohl venku procházet i několik hodin, a to nejen po malém vězeňském dvoře, ale i po zahradě táhnoucí se až k ramenu Ploučnice. Tyto vycházky byly Jakobovi vězeňským personálem trpěny i tehdy, když je nadřízení výslovně zakázali. Představitelé soudu totiž neradi viděli, když Jakub příliš dlouho besedoval na břehu nebo u plotu s českolipskými sousedy.

(Všetička 1997: 99)

Dvůr tvořil pravidelný čtverec, jehož každá strana byla asi třicet sáhů dlouhá.

Asi šestá část dvora byla ohrazena a nalézaly se v ní záhonky s klíčovými již zeleninami.

Ostatní část byla vydlážděna, tu a tam nalézal se nějaký strom a uprostřed byla z latí sbitá besídka, obroubená vysokými šeríkovými keři, na nichž počínaly již drobné lístečky vyrážeti.

Dvůr byl pustý a jenom čtyři strážníci, každý v jednom rohu dvora procházeli se s nasazenými na puškách bodáky volným krokem na vykázaných místech. Časem přeběhl přes dvůr nějaký trestník v průvodu dozorce, nebo jej přešla známým loudavým krokem nějaká osoba úřední.

(Arbes: Svätý Xaverius 1954: 69)

III. Navazování mezi texty románu *Před branami omegy* a Arbesova romaneta *Ukřižovaná*

Na katafalku neležel klidný a s životem vyrovnaný filozof, ale dráždivý a znepokojivý přízrak, v němž bylo tak málo nábožného a posvátného. (...)

Přes všechny své rozporné pocity se Jakub protlačil co nejbližší k rakvi zemřelého. Se smíšenými pocity sledoval jeho zasmušilou tvář, jeho vysoké čelo, protáhlý nos a sepjaté ruce. Z celého profesora vzezření zaujaly Jakuba především jeho ruce s dlouhými předlouhými prsty. Zaujaly jej proto, poněvadž je na kratičký okamžik osvětlil letný paprsek, který dopadl na ředitelovu pravici. Byla to skutečnost nebo to byl pouhý sen? Jakub si promnul oči, ale paprsku již v chrámě nebylo. Obrátil se na přítele, u něhož si chtěl ověřit, zda šlo o skutečnost nebo o pouhý klam, ale František byl k němu obrácen téměř zády a sledoval oživlý pohyb kolem varhan na kruchtě.

Na Jakubově základním pocitu se nic nezměnilo ani tehdy, když profesora mrtvola byla přikryta víkem a navěky oddělena od živých. Rány kladiva, jež při zatlukání dopadaly na skvostně zdobené víko rakve, Jakubův prvotní dojem stupňovaly a umocňovaly.

(Všetička 1995: 26-27)

Viděl jsem mrtvolu jeho vystavenou v smutečně zastřeném saloně bytu zesnulého.

Ležela v černém rouchu kněžském v skvostně zdobené rakvi na pěkně upraveném katafalku. Kolem hořelo množství voskových svící.

Dlouho díval jsem se na mrtvolu.

Škaredá, apatická, druhdy vždy temně zarudlá tvář Schneidrova byla méně odporná a bledá jak katarský mramor. Nevysoké čelo, jevící mrazivou resignací smrti, bylo hladké a klidné.

(Arbes: Ukřižovaná, 1954: 103)

Když se dvěře otevřely, spatřil jsem malého, poněkud zavalitého a ramenatého mužika v černém kněžském rouchu.

S hlavou k prsům nachýlenou ubíral se rychlým krokem ode dveří prostorem mezi oběma odděleními škamen ke katedře, a vystoupiv na podium, obrátil k posluchačům svou tvář.

Byla to tvář přísných, drsných tahů a skoro ohyzdná. Velký nos, malá sivá očka a nevysoké čelo dodávaly úplně bezvousé, zarudlé tváři té, v níž se zračila mračná přísnost zeloty, ráz nevlídný, ba odporný. Tmavý kaštanový vlas byl na skráních sčísnut kupředu. Kolem úzkých, pouvadlých rtů pohrávalo časem cosi jako trpká beznadějnost.

(Arbes: Ukřižovaná, 1954: 91-92)